

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وضعت مجموعه می

برنجی سنه: ایکه بی جلد

نومرو: ۲۱

۲۰ شباط ۳۳۸

تاریخ

ارمان باشنده

قیس کونلری، کوبلده، طغ باشلنده بو موسی کچیردن آدملری دوشوندیکم زمان اونلره هم آجیر همده سرحت ایدرم؛ چاک چیری، ایصلاق اودونلر باقهرق ایصقان بو آدملرک حیراتی قدر کوچ نه اولابلیز دیردم. بزرگ، او برلردن صوگ چهار کلهدن دوزدرک، بر آزیانغورلر فضا به باغسه روز کارلر فضا، آسسه آشیلرمنی ملولار بوکرمنی حاضر ایدر و صوونلر کادی دبه شیره ایزدرک. بزرچوق صبحیاق اوطالرمزده راحت مندرلرمزک اوزرنده قیش کچیر رکن اونلری کوبده، اوجان باشنده بر یغین آتشک اوکته بیراقوروز. بو اوجان باشنده کی آلهلره دالغین کوزلرله باقارلر، اونلک آتشنده ایصقانلر، بو چوچک شکللره یانان بو آتشک ذوقده کی سری آکلیانلر در. اونلر یوقوری دالارک توتمه سی، بو آلهلرک ایسلی بر اوجانندن یوکسلمه سی ایچون بوتون بر یاز املک جکدیلر. هیچ شهبه سز اونلر آتشی باشنده راحت ایدیه یلک ایتون، باز آیلرک سیرین صو باشلری، سیرین کولیک آتچا آنلری بر قشیلر، صبحیاق اوکته کوننده تارالرنده هپ یوقیش ایچون چایشمه شلردر. قیشاغنی تدارک ایتک ایچون طبعی بر قارنجه غریله بتون باز چایشمه شلر، ترله، لردر. اونلک ایچوندرک شمدی اوجاق باشنده یال کلوب، کرف جاییورلر، یازورغونلغنی بو آتشک باشنده چقارسیورلر. فقط بو استراحت زمانک، آراسیرا قلبی ایصیران آجی بر حسرتی واردر. بو حسرت عاشق کولکلرده ده درین بر بر طوتار. چونکه غریته کیلر یوقیش قیامتده کلهیه جکلر، صوگ چهار امیدک سوندیکی، هر قلبک صولدن برعاندلر. بوساری یاراقلرکدوکولسی بو روز کارلرک آسسه سی امیدلرک تولونه علامندر. هبات شمدی او عاشقلره قابوشمقی آنجی بهارده ممکن اولابلیز. اوجاق باشنک چهار حسرتی واردرک بتون قیش پوندن بحث ایدیلر. شمدی، نشانی سوکیلسنک خیالی، بو یاولش یاولش یانان، آرا صیرا بردنبره یاریان یولگش باشنده کورمه یلیز، یوزینه جاریان آلهلرک یاریسی، انجه بر آلهلرک دالار آراسندن قیشقیرمانی، بر آزرده کندی عشقنه، بر آزرده کندی کوکله بکزه منی؟.

هر موسم کلدیکی زمان انسان کندی وطنی درلو درلو خاطره لرله کوز اوکته کتیرر. بن بونی برکون برسته صردم:

— شمدی بو بهارده سزک کوی کیم بیلیر نصلدر؟ دیدم. او ایچی چکدرک، فلان آتچا چچک آچشدر. بیلیم هانکی پیکار شمدی حاریل حاریل آقور. مجا بوسودن برده ایچمک نصیب اولمايه جقمی؟

تسکیم چینی ضبط ایدرک اوراده حکمران اولان قولای خالری سلاله سی ده گندیلرخی (بودوا) یه نسبت ایتدیرم شلردی.

ایشته، اثرینی سلطان حسین باقرا زماننده قلمه آلان نجم (برخوند) ک تغریقلری بوسیلاردن کاور. حالبوکه شوراسنی قید ایتک ایجاب ایدرک (زبدت الواریخ) محرری (حافظ ابرو) ناک میرخوندن الی سنه اول یعنی (۸۲۰) جوارنده تألیف ایتدیکي اثرنده بیله بو تغریقه عابد بر اوفاق ایز کوز و قز. تغریقی، ایلاک حاضر لایان تورلرک کک کانی (شرف الدین یزدی) در. بو آدم (ظرفنامه تیوری) سنده (میرخوند) ک اوقبل ایدورمه لرینه کوزلر بر زمین حاضر لافه موثق اولشیدی. حاصل موغوللر تورک دین عرقک ایتیرسته ایکی قوم دکل، غنایله سنال، آیری بر عرق در. (بیت. موغول) عرق دینان بو عرقک کوشلک کی حکمدار یاشدیردن قره خطیانی، (تیت - تویا)، موغول، قاتار)، (ماتیر) کچی بر چوق شعبه لری واردرک هر بری بر قوم، آیری بر (ایل) در. [هر موغوللر بیک ییلانی تاریخی ا.ج. کورتن: موغوللر تاریخی]

۳ — تورک عرق: اون دوقورنچی عصرک صوگ سینه لرنده اورخین ایدیلرک ک ایلاک یوقیرنی پتیردن فلانیا هیاتی بو بوکجه بر اثر تضر ایتدی. هیات رئیس موسیو (هیکل) بوکتابده تورک عرقک شعبه لرندن بحث ایدرکن، اسکیدن بری قولانیله کان (اورال - آلتای) اقوامی تغیرینک معنایلغنی قید ایدیلر. تورک لسانلری، موغول لسانلرینه آنجاق (پیشک همی) اولانی اعتبارله بکزد. فرانسجه ایله تورکچک بکزه ییشی کی. (تورک) اسمی نه زماندن بری قولانیلور؟ عجا اسکیدن ده شیمدی اولدیکي بر عرقه دلالت ایدن بویه بر تغیر واری ایدی؟ ویشقه لر بزه کوستریورک تورک اسمی ایلاک اوکجه اورخون تورکاری ایچون چینه تاریخلده قولانیلشدر. چینه ده (ر) حرف اولادینی ایچون (توکیو) دیورلردی. اوندن اول، آرالنده قان ودیل برلکی اولان انسانلرک هبسته بردن نه اسم وریاوردی؟ بویه بر اسمک موجود اولدیکي تخمین ایتک قابل دکادر. بلکه توتمه ییزم بقیه سی اولارک مخلف (حیوان) اسماری طشان بر چوق فلانلره راست کلمینه یلیز. دودوز، قویون، ایت، اوکوز کچی، صوحنین ا جوجو، آله، قوش و سائر کچی. بو فلانلردن هانکیسی دیگر لرینه غلبه ایدر. اونلری اطرافنه طولانیلرجه جماعت او اسمی طاشیمه بشلاردی. اوغوز دولی، قویون دولی، اسکی ایت دولی، جوجون و تودوللری کچی. بالکن هر عرقی زمرد سنده اولدیکي کچی بولردن بری هبسته باشلانجی اولالی ایدی.

محمد هلمی

قوبونلرک بوسرک براسی کورچوقورک ایچنده بردیشی قورت طرفندن بیله نهرک باشادی. بو قورتدن برچوق چوچوقری دنیا به کادی. ایشته بو بوک قوبونلر هزمیندن دورت عصر صوکرک تکرار دیرلرک آسیا به افندیلاک ایدن توکولر بو آدمک لسلندن اوره بولردی. افسانه کوستریورک، موغوللر صوکرادن بو حکمایی غمسه بهرک کندی عتبه لرینه ایدورمه شلردر. (آلاغوا) افسانه سی که خرسیتاننده کی (حضرت مریم - عیسی) عتبه سنک عینی در. غنایله موغوللره عابددر. مسئله ناک قطعی تردد قبول ایتز جهی شوراسی درک تورک و موغوللر افسانه لرینک منشأی اعتبارله ده بوسوتون ایتدیلر. اوجالده نندن دولانی (۸۷۰) سنلرنده تألیف ایدلش اولان (میرخوند) (روضه الصفا) سی بو تاریخی واقعیه بوسوتون ده کیشیدرک ایدورمه بر شکلک دوکک لزونی دودیدی. میرخوندن صوکره (۱۰۲۰) سنلری جوارنده اثرینی یازان خبوه حکمدری (ابوالغازی بهادر خان) اوشال شجره تورکده میرخوندک تغریقی قبول ایتکک قالایور؛ غنایله سنندن بر چوق شیلر داها علاوه ایدیلر. نهایت اوندن صوکرک یازیلان بوتون تاریخلر (خوند امیر)، (میرخوند) و (ابوالغازی) بی ویشقه اولارک کوستریورکاری جهله عین خطابه دوشکدن کندیلرینی آلاما شلردر. شو حالده مثله یی تخنوق ایدرکک اسکي اثر اولان جاح الواریخندن باشمه هیچ بروشقه اولاماز.

بو ده کیشیدرک کیفیک روسی واجتاهی سبیلرینه کانجه، موغوللرک طغری قلیچ قازاغی ایدی. لاکین حقیقنده بیله ن کته موغوللردی. چونکه بو قوم، صاغلام بر اوجاق توردین، قوتلی غنایله مالک اولمایان قبیله لر جمعه سندن باشقه برشی دکای. جنکیزک دورت قولدن ایلرله یان اوردولری کینه تورک اولکله سنک ایچریسته کیرنجه، جانی وقوتلی برمدنیک قارشیمنده بوتون علی آلاز تغیرلرینه رنغا - واراقلردن پک چوق قایب ایتدیلر. تورکن آنادولوبه کلوب برلشدیکی زمان ناصل یازی دینای قایب ایدرک فارسی صمت و ادبیاتی عیا قبول ایتدی، ساجچرق حکمدارلری ناصل ایران پادشاهلرینک عنوانلری آلرک، حتی دولهادر اوغوللری کندیلرینی ساسانیانه نسبت ایتدیلر؛ برچوق بو بوک تورک خاندازی شهر علامه غنایله ناصل صوبلری (خافای راشدین) دن برینه باغلادیلر، جرمنلر ناصل لاتین مدنی ناک قادروسی ایچریسته غنایله ناک بو بوک برقسمنی ترک ایتکک مجبور قالمشله، غنایله موغول قبیله لری ده قانی برمدنیک ایچریسته بوسورتله حرکت ایتک ضرورتده قلدیلر. بوتون موغول بکلی، تورک عرقکک عالم قومی اولان (اویغور) کالبرینی سربلرنده قولاندیلر. اویغورجه یی اویغور یازیسی و اویغور تشریفاتی سربلرنده قبول ایتدیلر. (اوغوز) ملی عتبه سنه اولارک، یازدیردتلری تاریخلده کندیلرینی (اوغوزخان) ه نسبت ایتدیردیلر.

کشتخانه‌ی مرقی

« غربت ابله بر حال کاشه باشد
طوفان دوزخ چرخ فلک امان می‌کرم

... اوچی ده صبر ترینه یوکارینی برلشد بر دیرلر، حالا بر طرفدن چادرک ایچنده کی سفکری عمده لاف تیشدیرمه که چالیشان کشتخانه‌ی بریکی آرقاداشلرینه «عمله اتمه ییک!» دبیسه سله نیرکن زارالی ابراهیم قیزدی:

— داما نه؟... بر ساعدتر لاف آتیورسک، کورم یورم یسک کونش نه نرده... داما الاهک قوص قوجا طغانی طبرمانا جغز...

دبیسه سوله نه سوله نه آرقاداشیلله یورو، که باشلادی. بریکنده عقی کیدی که ابراهیم دورما. باجقدی، عمد حالا چادرک اوکنده آرقالزندن باغیر یوردی:

— حق... اونوتما! ملطانا اسماعیل چاوشه سلامی سوله...

کشتخانه‌ی «اولور... اولور...» دبیسه سله نیرکن آرقاداشلرینه یه تیشکه اوغراشور، اونلر عمله لرندن شکایت ایدیور، ایکی دقیقه داما دورسه لردی نه اولوردی صانکه؟...

بوسفر زارالی قیزدی، حق هیچ لافله دویمازدی. هم او ورزنده می یارب اذلی کیدیور دی. حالوکه شیبیدی اونلر صبر تارنده بو هر دقیقه آغیرلاشان یوکلر بوقاری دغی طبرمانا بر طبرمانا ابراهیم چاوش اولنر «هادی نوته!» دبیسه جکیدی. کجه این بو قابیل آرسته قانی ایشلرینه کلزیدی.

... هبسی بر برینه آغیرنه کان سوزلری سوله یار. بوسوزلری قونوشونجه یه قادارده دوزه وارشدیلر. شیبیدی آصیل کندی برلرینه کچک، باشی چوق زمانلر دوماندن کورونه بن دیر قابو تیهسته چیققی ایچون ایچه سوردن بر یوون نقطه سی قطع ایده جکلردی. نهایت ابراهیم باقوب باقوب ده برورلو آیدر ایدم دیک آداملری کورسته ره کوروردی:

دیدی چوق کبسه لر بو سرین صوارک حسرتیه توشدر... عجبا بو تزدک قوتان، ایلی، قارارش، اوجاق باشنه، کوننلی صیباق طوبراقلره، بوسرین صواره حسرت چکه چک نه واره؛ کوکل ییون ییلاک یاشادینی یزه دوشمک ایسته یور، اورادن باشقه برار اوکا دار قسوتلی کورونیور...

ایشنه قیش کونلری، غربشده کیلر هپ بو اوجاق باشلرینی، اودون آلورلرینی، دالارک یایشینی کوز اوکنه کنیر. چونکه قیش موسمنده آتشک ذوق آتجق اوجاق باشنده سورولیلر، دیشاریده کی یاغور، فیرطینه، قار بو آتش، آله و عالی آرقه سنده تأثیرینی، سحرینی غائب ایدر. بز شهرده یاشایانلر ایهه آتشک بو ذوقدن محروم...

مهمین عرلی

— او واراندلر کیم؟

— بزم اودونجیلر!

— بابیلاده اودون قالدیی که؟

— داما ایکی اوچ طاموار، بزی ادارم ایدر... یول او قادار بر باددی که، طاش بارچاری اوستندن پارمانلرینه باصه باصه کچیرلردی. زارالینک ذاتاً عکسلیکی اوستنده بدی، قیزمش سووب صایورودی. نه بدی بو آرتیق؟ اوستده یوق، باشده یوق. صوکارا الاهک یاراندیغندن بری جانلی برخلوق آبانی باصادینی یورلرده ملوبالایه ملوبالایه دولاشق خاطره کلیر شیبیدی؟

اونه کیلر هیچ آلدیر یوردلر، کوزلری اوکارنده، آیفالرینی باصه حق یرلری کوزلیورلردی.

نهایت حق دایانامادی:

— اما... سوله نیورسک، ابراهیم دانی؟ نه وار که؟

نه اولویور که؟... کئندک سوله کئندک دیکله.

— بزمده هر کس شی دیکله سینه دبیسه سوله یورم یار.

هم سن بکا باصه کا ایسته اذان اولدی، کوردکی؟...

«قانی حق!» داما ابراهیم دانی، زمان ابراهیم دانی!

«دبیسه قانیر...» نه کجه یاریسته قادار وارسه حق اعلی...

کونش، چوقدن، خارط اوواسنی چا ویرم رک

زیمیرلمه کیده بر صبرا طاغ کیرینه قاپ وایش،

اووا دومانلی بر دکز کی دوز امتداد ایدیور دی.

صاغ طرفده کی دهره ناک ایچی کیت کیده قویور.

لاشیور، قارشیده کی موضعه ده آقشام ایچون

قییرتیلر، حرکتلر سچیلدیور دی. کشتخانه‌ی، کجه دن،

آقشام دن بحث ایدن یرکوی تورکوسی ملوندوردی.

اونک ذاتاً عادیتی، بوک آتنده دکل نرده اولورسه

اولسون، ایشی کوی شرق سوله مکدی.

بو ابراهیم کده کوکانه دوقونش اولالی که هیچ

سسه نه بدی، یوقسه، بو عکسلیکلر او کشتخانه‌ی یه

زور تورکوسوله تیردی. باشی ایکش، هم کیدیور،

هم دیکلور، آرا صبرا، دهرن دهرن کوکس

کچیریور دی. بو حزین، دورغون بر تورکوی دی،

آقشامک هر طرفک رنکی مساوی اولان ساعته ده

سکونی بیرتان بومول سس سوله یه نه دیکلر یلرده

اسکی شیلر خاطرلانه رق یورده کارینی شیشیریور دی.

*

چادرک ایچنده کیلر هبسی او یومشلر، اوجاغک

ایچنده قالان تلک بر اودون یاواش یاواش قازاریور،

آزاده برایشانی، بر خورلامه بوراده سورنه دهرن

سکونی بوزیور، بعض ساعت باشنده اون باشی بو

یانانلردن براییکینی قالدیریور، آرقه سته ملوقور، براز

صوکارا باشقه بر ایکی سوله دنیور، اونلرده یاواشجه

رلرلنده قبوریانجه چادر یته اسکی سکونه دالیور.

*

دیشارده براتی بر کجه وار. کوک ییلدیزلرله

شیشیریور بارلور، آشاغیده بر آتش بوجی بارلیدی.

کی قاراکاهک صوبا یورسندن قواییمیلر جیبیور. بر طرف سکوت ایچنده. یالکن بوتیه ده کی قارلردن کوپوره کوپوره دره به کیدن صولرک چاغلینسی کجه نلک یکانه سسی. بعض اونباشی ابله پوسته دریه سنک طاشلاری یوارلاماسندن حاصل اولان کورولو.

*

وقت صباحه یاقین. کیردن اونباشی چاوشی قالدیردی، اوکا خبر ویردی که سس باصه بدی. نو تجیلری فضاهلشدیرمق لازم کلیوردی. چاوش سوله نه سوله نه قالدی. ضابطه خبر ویردکن صوکارا برابر هپ بر کره نو تجیلری دولاشدیلر. صوکارا کلوب اوجانده بیتن آتشی جانلاندیرمه قویولدی. تا اوزانندن برتوفنک سسی کادی. هبسی ده قولا ققار تیدیلر. بر دقیقه... ایکی دقیقه... اوچ دقیقه... هیچ برشی چقمادی. سس صدا یوق.

صوکارا بردن ایکی اوچ تفک داما باطلادی. هبسی جان قولاغیله بو وقعه نلک جریان ایندیکی بری کشفه چایشیور دی. ابراهیم چاوش یاننده دیز چکوب اوجاغک یانی باشنده دوران عمد اونباشی: نه یته

برنجی طسایورده اولاجق! دیدی. بریکی باشینی

صالایوب: نه یوق... کوکوش تپده بو... بر

کوشده جارینی دوزملکله مشغول اولان خارطلی

رجب اونباشی: نه اوچ کوندر، بللیدی ذاتاً! سواریلر

کیدوب کلیوردی، دبیسه سوله ندی.

هبسی ده بودقیقه دن دقیقه به زیاده له شه، توفنک

سسلرینی دیکلورلر، اونباشیلر، آرا صبرا چیقوب

نو تجیلری دولاشیورلر، صورو قدن صبر صغلام، دیشاری

چانیردایه رق دونویوزلر.

صوکارا بر آن کادی که چادرک ایچنده هبسی

آیفالاندی. دیرندن باشلایان، کیت کیده یافلاشان

«هوردا!... هوردا!...» سسلری دو یولغه

باشلادی.

هبسی فیرلادیلر. تام بو صیره ده ضابطلری

چادیردن چیقش چاوشه سسه نیوردی. بوتون

نفرلر بر سر آردنده حاضر، قولاقزری کجه نلک

بو طبقه طبقه سیمی یاروب ده کان قورشون سسلرینک

یاقینانی اولچور، بردن چاوش ضابطه آکیلدی،

بریتیردی، هیچ ده صو سسته بکزه یین برطاش

یوارلانما سی دویشدی. و کجه نلک ایچنده برکیریت

سسی دویولدی، چیتیرتی ابله یانان بو با قارلار اوستنده

یوارلانرق دره نلک ایچنه دوغری کیتدی. برطظه

صورا سس بریتیش کچی، قولاقزره درین بر

ایستله کادی. کوندوزدن حاضرلانش برلرله نفرلر

آتیه باشلادیلر. سس طرغمی صبر یلغه باشلادی.

قارشیدن دشمن موضعلرینک اوستنه دوغری کونشک

ایچه یوکشش اولدینی کوردیلر. اوکاری حالا سس

ایچنده بدی.

*

کشتخانه‌ی زارالی ابراهیم یان یانه بدی، بو آدامله